

Чалавер і амерыка

ДЗВІНА, ЯЕ СЯБРЫ І ВОРАГІ

Поллак, Гасцінца. Сяджу ў вестыбілі ля акна дэжурнай і прыглядваюся да суседзяў. Азіян і іх прыкладнымі паліто, сінім бэрэце, маладымі з твару. Гэта, напэўна, яму напачытаў магнітафон-рэперцірчык, што стаіць у кутку ля канцы. Пытаюся:

— Ваў?

— Так, мой.

— Ці не з Беларускага радыё будзеце?

— Не, я з Латвійскага, — адказвае ён з мяжым акцэнтам.

Слова за словам — разгаварыліся. Аказваецца, мой латышскі калега прыходзіць у Наваполацк, каб зрабіць рэпартаж з трасы нафтаправода, які пракаладзе на Венсілі. Спытаўся і ён, якое ў мяне заданне. Што ж, скароту тут абсалютна няма. Кажу, што пацікаўся Заходняй Дэвінай, шмат чуў ад яго, што забурджваюць яго нафта.

— О, сур'езна тэма, — ажывіўся субсідэнт. — У нас таксама гэтым занятакі. А раней імя Дэвіна было, бадай, самая чыстая з нашых рэк. Назаўтра заводжу гаворку на гэту тэма — рыбамі. Згадваюцца ўсе — так, рыбы менш стала ў Заходняй Дэвіне, вада пачула. А хто вінаваты? Пацікаўся пільна. Нафтавод, вядома... І толькі потым мне падказана, што аб усім гэтым расказаў падказана.

Так я сустраўся з Александром Іванавічам Мядзведзем, інжынерам гідрэхімікаў Віцебскага абл. інстытута. Дэжурнага камітэта Савета Міністраў БССР па ахове прыроды. Ён кіраўнік і займаецца воднымі праблемамі ў Полацку, на сваім аўто. Чалавер энергічны, улюбены ў прыроду, ён жыва адгукнуўся на маю прасьбу.

— Ваюю, ваюю я тут з будаўніцтвам і рады доць не магу. Яны ў міногім вінаваты, што раке забурджаеца нафтапрадуктамі. Ачышчальныя збудаванні да ляду ніяк не даюцца.

Александр Іванавіч пачынае расказваць, чым з'яўляюцца ачышчальныя збудаванні на нафтазаводах. Гэта вельмі складаныя і гіганцкія сістэмы.

— Давайце лепш пагледзем на завод, і вы ўсе ўбачыце на свае вочы, — кажа Александр Іванавіч.

І вось мы ў кабінце старшага інжынера цеха водазабеспячэння Геннадзі Паўлавіча Барчова. Ён таксама будаўніцтва ўпраўлення № 125. Калі б ты даўлі сваю справу да канца, дык куды б менавіта дова нафтавых рэчываў трапіла ў раку? А так гэта дова вельмі вялікая, нарэдка, дасягае 15—20 міліграмаў на літр ачышчальнай вады, хаця праектам прадураджана не больш як 5 міліграмаў.

Мы сядзем утрох у газік і коцім міма высасаных валон, труб, комінаў, серабрыстых рэзервуар. Ва ўсім адчуваецца магучае дыханне заводска-вола. Колькі вады патрэбна штодзень, каб напачыць яго! Адрацэнавая, забурджана да чарнага нафта, паступае яна потым на ачышчальныя збудаванні. Так, сапраўды гіганцкія, яны раскінуліся на цэлыя кіламетры. Складаны працэс ачышчэння вады ад нафты адбываецца ў іх.

Генадзі Паўлавіч да тлумачыць.

— Вось гэта нафтастанка, — паказвае ён жалезабетонны рэзервуар, алушчаны ў зямлю. — Тут адбываецца, можна сказаць, прачыстка ачышчачна вады ад нафтавых рэчываў. Працэс, як бачыце, яна толькі адна.

Па праекту ж такіх васьць пастак павінна быць тры. Уласна кажучы, іх столькі ж ёсць. Аднак дзве працаваць не могуць — зрабілі іх будаўнікі збы з рук, пакінулі шмат недаробкаў.

Але больш за ўсё турботу Барчова, ды і многіх іншых нафтазаводцаў, выклікае хіміка-біялагічнай ачыстка. Я не буду паглыбляцца ў тэхналогію гэтага складанага працэсу. Метантэнкі, азартанкі, біяфільтры, біялагічныя сажалкі — вось тыя збудаванні, дзе адбываецца гэты самы хіміка-біялагічны працэс, што абшчоджвае ваду ад арганічных рэчываў. Але ў якім непрыглядным стане яны!

Вось мы пад'ехалі да спаранга метантэнкі. Ён нагэдае два злітыя паміж сабою купалы цырка. Па жалезнай лэвіцы залезлі на адзін з іх. Праз круглае акенца зглядаю ў агромністы рэзервуар. Ён павінен быць герметычна закрыты, бо запалюеца газам — метанам (таму і называецца метантэнкі). Але пра які герметызацыю можна ісці размова, калі ў рэзервуарах з'яўляюцца вільняны шчыліны — недаробкі будаўнікоў. Шчыліны ў метантэнкі і іншыя недаробкі. Так і стаіць ён без аэляіна коліны ўжо час.

Каб мог адбывацца біялагічны працэс, патрэбны ад нафтавых рэчываў, вастрыты так званы актыўны глей. Працэс кажучы, гэта бактэры, якія аксілююць, разбураюць арганічныя злучэнні, у далейшым выпадку нафтапрадуктаў. Для атрымання гэтага актыўнага глею патрэбны фекальныя сцёкі. На нафтапрацоўчым заводзе іх мала. Затое ў Наваполацку такога сцёку хапае. Таму ад горада да ачышчальных збудаванняў пракаладзены напорны каналізацыйны калектар. Будаўнікі павінны былі здэкаваць яго ў эксплуатацыю ў пачатку гэтага года, а ў Наваполацку пабудавана адстойнік, куды б сцёкава брудная вада. Але будаўнікі і тут падалі. Калектар да гэтага часу бяздзейны. Фекальныя сцёкі замест таго, каб выконваць удыячую функцыю — самі ачышчаць ваду ад нафтавых рэчываў, пацяклі рэчучкамі ў Заходнюю Дэвіну, забурджаючы яе.

Няма сцёку — не працуюць біяфільтры. Не можа быць у такім разе і цыркуляцыі актыўнага глею ў аэрацыйных збудаваннях, дзе якраз і адбываецца асноўны біялагічны працэс. Дарэчы, аэрацыю (узбагачэнне вады кіслародам) я бачыў толькі ў адным аэрацый. Другі ж, спарны, не працуе — зноў вінаваты будаўнікі.

Пра ўсе гэтыя і іншыя недаробкі на ачышчальных збудаваннях нафтапрацоўчага завода запісана і ў акце, складзеным спецыяльнай камісіяй. У саставе яе былі знаёмы ўжо нам А. Мядзведзеў, гадоўны ўрач Наваполацкага санітарна-эпідэмічнага станцыі М. Якубенка, старшыня пастаяннай камісіі па ахове прыроды Наваполацкага гасзавета В. Сяргю. Присутнічалі тут начальнік цеха водазабеспячэння завода С. Літвін, начальнік будаўнічага ўпраўлення № 125 Б. Курленя, начальнік полацкага спецупраўлення трэста «Цэнтра-спецбуд» А. Малінін.

Забірэм у акт, каб мець поўнае ўяўленне пра тыя існуючыя недаробкі, якія ўзніклі па віне будаўнікоў. Не закончана будаўніцтва наступных ачышчальных аб'ектаў: нафтапастак 2-й і 3-й шчытавога пампачніка 2-га і 3-га, двух другасных адстойнікаў, камеры выпуску асадак, будынка рашотак, двух біяфільтраў, аднаго азартанка, шчытавога пампачніка трацічных адстойнікаў, двух трацічных адстойнікаў, двух метантэнкі, насаснай станцыі і каналізацыйнага калектара ад горада Наваполацка да завода, сажалкі ліўнявай каналізацыі ніжняга басейна. Няма патрэбнага абсталявання для ячэй адстойнікаў.

І здарылася ўсё гэта таму, што кіраўнікі будаўнічых арганізацый глядзяць на ачышчальныя збудаванні, як на другарядныя рэчы. Ім у першую чаргу — давай свае, пусквыя аб'екты. Тады і лешана табе будзе і прэміяльныя. Няма ім ніякага клопату да таго, што забурджаеца Заходняя Дэвіна, прыгажуня-рака, што на вачах марнее крэса зямлі. Наўдям такім кіраўнікам, што сваёй надбайнасцю яны наносяць непарушную страту народнаму багаццю. Гіне рыба, бяднее іншая рачная жывоціна. Ваду, якую раней людзі бралі з ракі, вельмі больш умяваць. Нават купацца і то брыдка, калі на дзебе плямчы тыя самыя расквашаныя пламы, пра якія мне расказваў мінскі інжынер. І гэта ўсё не на жым-небудзь неважлікім участку ракі, а на сотні кіламетраў. Таму зраўмема мена трыгова латышскага налегі за лес Заходняй Дэвіны, якія працкую і па яго роднай зямлі.

Наўжо забуду пра гэта кіраўнік трэста № 16 Мікалай Цімафеевіч Архіпец? Сяблетняй вясной А. Мядзведзеў склаў на яго працякол за зрыў будаўніцтва ачышчальных аб'ектаў. У працякоме было зазначана перад абласной інспекцыяй Дэжурнага камітэта Савета Міністраў БССР па ахове прыроды аб аштрафаванні Архіпца. Як звычайна, Мядзведзеў прынес працякол, каб Архіпец падпісаў яго.

— Я па сваёму становішчу і займаюмай пасадзе працякоме падпісаць не буду, — пагардліва заявіў Мікалай Цімафеевіч. — Я толькі магу дазваляць тлумачыць.

Што ж, сапраўды добра было б, калі б М. Архіпец даў тлумачэнне ў адпаведных інстанцыях. Расцімаючы, чаму ён не выканаў урадавую паставу аб заканчэнні будаўніцтва і зданчы ў эксплуатацыю каналізацыйнага калектара ад горада Наваполацка да нафтапрацоўчага завода. Расцімаючы, чаму не зладзілі ў тэрмін шмат іншых ачышчальных аб'ектаў. А задоўга Мікалай Цімафеевіч мог бы адказаць, чаму па яго віне забурджаеца Заходняя Дэвіна.

Некладваліся штрафы і на іншых кіраўнікоў будаўнічых арганізацый. Заліцыў летась 30 рублёў штраф будаўнічага ўпраўлення № 125 Браніслава Сцяпанавіча Курленя, 25 рублёў — гадоўны інжынер гэтага ж ўпраўлення Эдуард Браніслававіч Запільскі. А начальнік будаўнічага ўпраўлення трэста «Цэнтра-спецбуд» Анатоль Іванавіч Малінін аштрафаваны двойчы за зрыў будаўніцтва ачышчальных аб'ектаў.

Добра, што цпер за забурджанне воднай басейнаў штраф бярэцца не з гэтых падпрыватстваў, як гэта было раней, а з кішчым кіраўнік, які вінаваты. Аднак такой меры ўдзялення, на маю думку, мала. Трэба больш строга трымацца з тых, па чый віне засмечваюцца нашы рэкі, азёры, гіне народны скарб. У друку ўжо з'явіліся выказванні аб падрыхтоўцы ў нашай краіне праекта закона аб ахове водных рэсурсаў. Такі закон застаецца толькі вітаць.

А пакуль што давайце аб'яднаем свае агучыныя, грамадскія намаганні, станем на абарону і Заходняй Дэвіны, і Сожа, і Бярэзіны, і Немана.

Наўжоўшыя, сучасныя ачышчальныя збудаванні існуючыя на Наваполацкім нафтапрацоўчым заводзе. Дзякуючы ім штогод, вяртаецца ў рэзервуары трымаць тон нафты. Калі б гэтыя ачышчальныя збудаванні прывялі ўсё да ляду, у рацэ цякла б чыстая вада.

Мне прыемна было пачуць ад Барчова, што ачышчальныя аб'екты збудаваны будаўніцтвам новага пакалення спецыяльнага будаўнічага ўпраўлення. Працягам прадураджана, што засмечваюцца нафтавымі прыдаткамі аднаго літра вады пасля выхвату талды тэмпа мільярд, гэта значыць, вада будзе зусім чыстая.

«Я развітаўся з табой, Заходняя Дэвіна, як стары сябар. Па-вясноваму поўная, ты вельмі нясець свае воды. А ў іх з берагоў узіраюцца, як у лютарскі, стромкія сосны. Табе мігае сотнямі залатых вогняных прыгажуня Наваполацка. А ў ім шмат таіх верхніх сяброў, якія паспелі цэбе моцна палюбіць. Яны прыдуць да цэбе ўлетку і з лясняй, і з аўдэкай, і з вяслом. Прыдуць, каб загараць, набрацца дужасці і будзёрскай. Ты ім шодра падарыш свё гэта.

Яны, твое сябро, хочучы таксама бачыць цэбе заўсёды празрыстай і прыгожай.

Сямён БАТУН, спец. кар. «Літаратура і мастацтва».

буду паглыбляцца ў тэхналогію гэтага складанага працэсу. Метантэнкі, азартанкі, біяфільтры, біялагічныя сажалкі — вось тыя збудаванні, дзе адбываецца гэты самы хіміка-біялагічны працэс, што абшчоджвае ваду ад арганічных рэчываў. Але ў якім непрыглядным стане яны!

Вось мы пад'ехалі да спаранга метантэнкі. Ён нагэдае два злітыя паміж сабою купалы цырка. Па жалезнай лэвіцы залезлі на адзін з іх. Праз круглае акенца зглядаю ў агромністы рэзервуар. Ён павінен быць герметычна закрыты, бо запалюеца газам — метанам (таму і называецца метантэнкі). Але пра які герметызацыю можна ісці размова, калі ў рэзервуарах з'яўляюцца вільняны шчыліны — недаробкі будаўнікоў. Шчыліны ў метантэнкі і іншыя недаробкі. Так і стаіць ён без аэляіна коліны ўжо час.

Каб мог адбывацца біялагічны працэс, патрэбны ад нафтавых рэчываў, вастрыты так званы актыўны глей. Працэс кажучы, гэта бактэры, якія аксілююць, разбураюць арганічныя злучэнні, у далейшым выпадку нафтапрадуктаў. Для атрымання гэтага актыўнага глею патрэбны фекальныя сцёкі. На нафтапрацоўчым заводзе іх мала. Затое ў Наваполацку такога сцёку хапае. Таму ад горада да ачышчальных збудаванняў пракаладзены напорны каналізацыйны калектар. Будаўнікі павінны былі здэкаваць яго ў эксплуатацыю ў пачатку гэтага года, а ў Наваполацку пабудавана адстойнік, куды б сцёкава брудная вада. Але будаўнікі і тут падалі. Калектар да гэтага часу бяздзейны. Фекальныя сцёкі замест таго, каб выконваць удыячую функцыю — самі ачышчаць ваду ад нафтавых рэчываў, пацяклі рэчучкамі ў Заходнюю Дэвіну, забурджаючы яе.

Няма сцёку — не працуюць біяфільтры. Не можа быць у такім разе і цыркуляцыі актыўнага глею ў аэрацыйных збудаваннях, дзе якраз і адбываецца асноўны біялагічны працэс. Дарэчы, аэрацыю (узбагачэнне вады кіслародам) я бачыў толькі ў адным аэрацый. Другі ж, спарны, не працуе — зноў вінаваты будаўнікі.

Пра ўсе гэтыя і іншыя недаробкі на ачышчальных збудаваннях нафтапрацоўчага завода запісана і ў акце, складзеным спецыяльнай камісіяй. У саставе яе былі знаёмы ўжо нам А. Мядзведзеў, гадоўны ўрач Наваполацкага санітарна-эпідэмічнага станцыі М. Якубенка, старшыня пастаяннай камісіі па ахове прыроды Наваполацкага гасзавета В. Сяргю. Присутнічалі тут начальнік цеха водазабеспячэння завода С. Літвін, начальнік будаўнічага ўпраўлення № 125 Б. Курленя, начальнік полацкага спецупраўлення трэста «Цэнтра-спецбуд» А. Малінін.

Забірэм у акт, каб мець поўнае ўяўленне пра тыя існуючыя недаробкі, якія ўзніклі па віне будаўнікоў. Не закончана будаўніцтва наступных ачышчальных аб'ектаў: нафтапастак 2-й і 3-й шчытавога пампачніка 2-га і 3-га, двух другасных адстойнікаў, камеры выпуску асадак, будынка рашотак, двух біяфільтраў, аднаго азартанка, шчытавога пампачніка трацічных адстойнікаў, двух трацічных адстойнікаў, двух метантэнкі, насаснай станцыі і каналізацыйнага калектара ад горада Наваполацка да завода, сажалкі ліўнявай каналізацыі ніжняга басейна. Няма патрэбнага абсталявання для ячэй адстойнікаў.

І здарылася ўсё гэта таму, што кіраўнікі будаўнічых арганізацый глядзяць на ачышчальныя збудаванні, як на другарядныя рэчы. Ім у першую чаргу — давай свае, пусквыя аб'екты. Тады і лешана табе будзе і прэміяльныя. Няма ім ніякага клопату да таго, што забурджаеца Заходняя Дэвіна, прыгажуня-рака, што на вачах марнее крэса зямлі. Наўдям такім кіраўнікам, што сваёй надбайнасцю яны наносяць непарушную страту народнаму багаццю. Гіне рыба, бядее іншая рачная жывоціна. Ваду, якую раней людзі бралі з ракі, вельмі больш умяваць. Нават купацца і то брыдка, калі на дзебе плямчы тыя самыя расквашаныя пламы, пра якія мне расказваў мінскі інжынер. І гэта ўсё не на жым-небудзь неважлікім участку ракі, а на сотні кіламетраў. Таму зраўмема мена трыгова латышскага налегі за лес Заходняй Дэвіны, якія працкую і па яго роднай зямлі.

Наўжо забуду пра гэта кіраўнік трэста № 16 Мікалай Цімафеевіч Архіпец? Сяблетняй вясной А. Мядзведзеў склаў на яго працякол за зрыў будаўніцтва ачышчальных аб'ектаў. У працякоме было зазначана перад абласной інспекцыяй Дэжурнага камітэта Савета Міністраў БССР па ахове прыроды аб аштрафаванні Архіпца. Як звычайна, Мядзведзеў прынес працякол, каб Архіпец падпісаў яго.

— Я па сваёму становішчу і займаюмай пасадзе працякоме падпісаць не буду, — пагардліва заявіў Мікалай Цімафеевіч. — Я толькі магу дазваляць тлумачыць.

Што ж, сапраўды добра было б, калі б М. Архіпец даў тлумачэнне ў адпаведных інстанцыях. Расцімаючы, чаму ён не выканаў урадавую паставу аб заканчэнні будаўніцтва і зданчы ў эксплуатацыю каналізацыйнага калектара ад горада Наваполацка да нафтапрацоўчага завода. Расцімаючы, чаму не зладзілі ў тэрмін шмат іншых ачышчальных аб'ектаў. А задоўга Мікалай Цімафеевіч мог бы адказаць, чаму па яго віне забурджаеца Заходняя Дэвіна.

Некладваліся штрафы і на іншых кіраўнікоў будаўнічых арганізацый. Заліцыў летась 30 рублёў штраф будаўнічага ўпраўлення № 125 Браніслава Сцяпанавіча Курленя, 25 рублёў — гадоўны інжынер гэтага ж ўпраўлення Эдуард Браніслававіч Запільскі. А начальнік будаўнічага ўпраўлення трэста «Цэнтра-спецбуд» Анатоль Іванавіч Малінін аштрафаваны двойчы за зрыў будаўніцтва ачышчальных аб'ектаў.

Добра, што цпер за забурджанне воднай басейнаў штраф бярэцца не з гэтых падпрыватстваў, як гэта было раней, а з кішчым кіраўнік, які вінаваты. Аднак такой меры ўдзялення, на маю думку, мала. Трэба больш строга трымацца з тых, па чый віне засмечваюцца нашы рэкі, азёры, гіне народны скарб. У друку ўжо з'явіліся выказванні аб падрыхтоўцы ў нашай краіне праекта закона аб ахове водных рэсурсаў. Такі закон застаецца толькі вітаць.

А пакуль што давайце аб'яднаем свае агучыныя, грамадскія намаганні, станем на абарону і Заходняй Дэвіны, і Сожа, і Бярэзіны, і Немана.

Наўжоўшыя, сучасныя ачышчальныя збудаванні існуючыя на Наваполацкім нафтапрацоўчым заводзе. Дзякуючы ім штогод, вяртаецца ў рэзервуары трымаць тон нафты. Калі б гэтыя ачышчальныя збудаванні прывялі ўсё да ляду, у рацэ цякла б чыстая вада.

Мне прыемна было пачуць ад Барчова, што ачышчальныя аб'екты збудаваны будаўніцтвам новага пакалення спецыяльнага будаўнічага ўпраўлення. Працягам прадураджана, што засмечваюцца нафтавымі прыдаткамі аднаго літра вады пасля выхвату талды тэмпа мільярд, гэта значыць, вада будзе зусім чыстая.

«Я развітаўся з табой, Заходняя Дэвіна, як стары сябар. Па-вясноваму поўная, ты вельмі нясець свае воды. А ў іх з берагоў узіраюцца, як у лютарскі, стромкія сосны. Табе мігае сотнямі залатых вогняных прыгажуня Наваполацка. А ў ім шмат таіх верхніх сяброў, якія паспелі цэбе моцна палюбіць. Яны прыдуць да цэбе ўлетку і з лясняй, і з аўдэкай, і з вяслом. Прыдуць, каб загараць, набрацца дужасці і будзёрскай. Ты ім шодра падарыш свё гэта.

Яны, твое сябро, хочучы таксама бачыць цэбе заўсёды празрыстай і прыгожай.

Сямён БАТУН, спец. кар. «Літаратура і мастацтва».

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

НА РАБОТУ ў ВЁСКУ

Пяцьдзесят адзін студэнт выхваста са скарбам на кірсах

на падрыхтоўцы кіраўнікоў мастацкай самадзейнасці пры Гомельскім абласным Доме народнай творчасці. І вось вучоба закончылася. У поспехам здалі выпускныя экзамены Таццяна Смалякоў, з Калінкавіцкага раёна, Анфрыў Журо з Рачоўскага раёна, Людміла Субат з Турава, Эмілія Рыкунова з Чырвоўскага раёна і мнозія іншыя.

Усе былыя курсанты хутка павядуць у вёску кіраваць гурткамі мастацкай самадзейнасці.

В. РАДЗЬКІН.

СЛАВА ДОНАРА ВЕЩАКІ ЛІТАРАТУРЫ

НЕЗВЫЧАЙНА Я, НЕПАТОРНА Я, НЕПІСЬМЕННА Я — СЛАВА ДОНАРА ВЕЩАКІ ЛІТАРАТУРЫ

АД ЦІХАГА ДОНА — ПА СВЕЦЕ...

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Міхалю Александравічу споўнілася шаснаццаць гадоў (нарэдзіўся ён 24 мая 1905 года). Станіца Вешанская на Доне, дзе стала жыць і працаваць пісьменнік, вядома самага нашаму чытачу, як і Міхайлаўскае, Тарханні і Яснае Паліна, і не нельга адмажвацца ад асобы пісьменніка, ад яго творчай і жыццёвай біяграфіі. Яшчэ з дзяцінства паланілі сэрца будучага пісьменніка бязмежныя сталі, пах нагрэтых сонцам траў, зялёныя берагі Дона, шчыры казачкі і легенды. Тут жа, на Доне, атрымаў Шалахаў юны ўдзельнік грамадзянскай вайны — першую палітычную і жыццёвую загартоўку. «Ганяцца за бандамі, — успамінае пісьменнік пра тых гады, — банды ганяліся за намі. Усе шло як след. Прыходзілася быць у розных пераплётах». Жыццёвы вопыт, жыццё назіранні, самабытны талент і шчырае ўжо ў першым аб'яднанні М. Шалахава, у яго «Данскія апавяданні» (1925 г.). Развіццё і грамадзянскае жыццё разнамалявалі дэнскія казачкі, нібы віхурай разарушай стараў уласніцкі быт. Сын часам ішоў супраць бацькі, а бацька супраць сына (апавяданні «Брат-супраць», «Чужыя кроў»), «Брат-супраць».

Гэты адзнак зроблены ў ліпені 1964 года ў вешанскім майстарні «Сельгастэхніна», калі ў госці да Міхайла Александравіча прыхілаў рабочы леныградскага Кіраўскага заводу — земляр і браты па працы Сямён Давыдава. Вядомы леныградскі фэразероўшчыні дзеліцца вопытам работы са станічным механізатарамі. У цэнтры — Міхал Александравіч Шалахаў.

ДЗЯКУЙ ЯМУ ВЯЛІКАЕ

Пятрусь БРОўКА

Шмат ужо сказана і шмат яшчэ будзе сказана пра Міхайла Шалахава. Але для ўсіх яна адно — кожны свецкі чалавек, пагаварыўшы з яго героямі, а гэта значыць і з душой вялікага чалавека і пісьменніка, стаў багачэйшы.

Творы вялікага мастака перагаварываюцца на некалькі разоў. Да Шалахава я вяртаўся не аднойчы і заўсёды адкрываў для сябе нешта новае, раней невядомае. Сапраўды невячэрняя глыбіня яго кнігі!

А ў чым яшчэ прыкмета класічных твораў, да якіх мы справядліва адносім і творчасць Міхайла Шалахава? У тым, што героі іх заўсёды перад тваім вачыма. І ў якіх бы кутках нашай неабсягнута Радзімы і ні быў, я знаходжу і блізка нашаму сэрцу Акісіню і Рыгора Мелехава, дзед Пачучара і воіна Андрэя Саналова і іншых.

Міхайла Шалахаў, як і ўсе вялікія пісьменнікі, зрабў літаратурны ўплыў на развіццё многіх літаратур і людзей вялікі на нашы нацыянальныя літаратуры. І трэба прама сказаць, што не толькі на прозу. А на поэзію і драматургію! Хіба не ішлі і не ідуць яны ў фавораты, якія пракаваў Шалахаў? А многія нашы крытыкі і літаратуразнаўцы хіба не наследуюць чоткім, крыху палітычным шалахаўскім вынаважэнням?

І думаю пра Шалахава, гартаючы ў памяці яго «Ціхіх Дзён», «Узнятая цаліна» і іншыя кнігі, і ясна бачу любімую ім данскую вясню і людзей, якія так натхнілі алеглы вялікі мастак, бачу іх у мінулым, сённяшнім і будучым.

Дзякую яму вялікае за ўсё добрае, за стварэнне ім самім і за шматлікіх вучняў, якія ідуць за настаўнікам. Мы рады ўсе бачыць яго бабёрнім і невячэрнім, а сустраць Міхайла Александравіча на беларускай зямлі было б нашым шчасцем.

МАЯ ЛЮБОЎ, МАЁ НАТХНЕННЕ

Тамы грандыёзнай эпопеі «Ціхага Дона», бліскаўчае па форме і глыбокае па зместу апавяданне «Ліс чалавек» і іншыя творы па праву зрабілі Міхайла Александравіча Шалахава адным з самых выдатных і самых любімых свецкіх пісьменнікаў. Творчасць яго не толькі запаліла сэрцы мільёнаў чытачоў, яна ўзбагла і многіх сумнеўных відаў мастацтва — кіно, тэатр, вышукнае мастацтва і, вядома, музыку.

Тое простае і магутнае, трагічнае і цудоўнае, жыццёва-зямное і глыбока-ўзвышанае, чым напоўнены творы Шалахава, хвалявала і хваляе мяне не толькі як чытача, але і як кампазітара. Творчасць вялікага пісьменніка зямлі рускай — мая любоў і маё натхненне. Вынік гэтай любові і натхнення — тры мае оперы: «Ціхі Дзень» (1935), «Узнятая цаліна» (1937), «Ліс чалавек» (1961).

Сёння, калі Міхайла Александравічу споўнілася 60 гадоў, мы ўсе шчаслівыя ад таго, што жывём у адзін час з такім цудоўным чалавекам. Мне ж асабліва радасна: я не аднойчы сустракаўся і гутарыў з ім.

Упершыню я пазнаёміўся з Міхайлам Александравічам у 1934 годзе. Было гэта ў Маскве, у гасцініцы «Нацыяналь», дзе ён звычайна спыняўся. Міхайла Александравіч сустраў мяне проста, без цырымоні, ён здаўся мне непадобным дэ-тых партрэтаў з нязменнаю ку-

банкаю, якія мы прызвачаліся бачыць у газетях і кнігах. Высокі лоб, асцяблівыя зорныя вочы, велікаваты, з гарбнікам нос, пушысты вусны і праніклівы погляд — такім мне запамінуўся Міхайла Александравіч. У тую першую сустрэчу я іграў яму чарнавыя накіды магічнай будучай оперы «Ціхі Дзень».

Пасля я некалькі разоў сустракаўся з Міхайлам Александравічам, мы шмат гутарылі, часам спрачаліся. Але найбольш запаміналася мне паездка ўлетку 1936 года ў станіцу Вешанскую. Я працаваў тады над «Узнятай цалінай». І таму я ў асабліва прыемна-сцю прыслухоўваўся і прыглядаўся да народнага мастацтва Дона. І міжволі гаварыў сам сабе: ці змог бы Міхайла Александравіч так ярка ўспяваць усю веліч прыгожасці данскай прыроды, людзей, іх думкі і пачуцці, іх радасці і нягоды, калі б ён не жыў і пастаянна тут у родных мясцінах над ціхімі Донамі Відаць, не змог бы...

Творчасць Шалахава выпячана народам і прынята ім, як сваю кроўную. У гэтым сіла і веліч мастацтва народнага пісьменніка.

І. ДЗЯРЫНСКІ,
кампазітар, заслужаны дзеяч мастацтваў РСФСР, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі.

НА УСЁ ЖЫЦЦЕ

Міхайла Александравічу Шалахаўу — 60 гадоў. У апошнія дні і чую па радыё, чытаю ў газетах матэрыялы аб жыцці і творчасці вялікага рускага пісьменніка, янога ўсё — ад простага рабочага і калгасніка да пісьменніка і вучоўніка — называюць спамі, родзічам і блізім. Многія і хваляваннем гавораць аб тым, які ўплыў аказаў на іх кнігі Шалахава, яго героі, іх лёсы і жыццё. Мне таксама захачалася спавіць некалькі слоў.

Я не магу дакладна ўспомніць, калі я ўпершыню прагаварыў «Ціхі Дзень» і «Узнятую цаліну». Мне здаецца, што гэтыя кнігі я ведаў ўсё жыццё, што я імі рос, вучыўся і стаў. Чаму кнігі Шалахава застаюцца з намі на ўсё жыццё? Відаць, таму, што калі чытаеш іх, забываеш, што перад табой кніга. Ачуваючы такое, быццам самі героі разказваюць табе аб сваім жыцці. І разам з ім ты перажываеш трагічныя моманты: Грыгорыя Мелехава і яго спадчыніцу, смерць Пачучара. Перад табой лёсы людзей розных светлаглядаў і сацыяльнага становішча. І разам з тым мы ярама ўзлянем агульную нірку таго,

як ішлі казакі да рэвалюцыі, да Свецкай улады. Пісьменнік вельмі добра ведае тое, аб чым піша, ведае на ўзрэд падрабязна.

Цяжка сказаць, якая з кніг Міхайла Шалахава ўрава, ухвалявала мяне больш за ўсё. І «Данскія апавяданні», і «Ціхі Дзень», і «Узнятая цаліна» заўсёды паўстаюць перад вачыма, быццам прычым тымкі ўноры. І ўсё ён, відаць, найбліжэй блізка да мяне апавядае «Ліс чалавек». Андрэй Саналов асабліва запамінаецца не толькі таму, што ў гады вайны я таксама быў шаферам, а таму, што ў суровым і нязломным, шчырым і чалавечным Андрэй Шалахаў успавабодзіў лепшыя рысы простага свецкага чалавека, веліч і прыгажосць яго душы.

Міхайла Александравічу Шалахаўу — жаданні і дарогі чалавек у кожнай сям'і. На мая ніжняй паліцы яго кнігі — на першым месцы.

А. РАССУЛІН,
брыгадзір брыгады слесарна-рамонтнікаў слесбудаўтраса № 15.

НАСТАЎНІК

Іван ШАМЯКІН

Сказачыя слова пра Міхайла Шалахава да яго абуды... Паўна, кожны з нас, яго папелічак і вучню, з прымясненнем, нават з радасцю згаджаюцца сказаць такое слова — сказаць з пашанай, з любоўю да магутнага таленту сына зямлі рускай, зямлі данскай.

І спачатку здаецца: гэта так проста напісаць пра Шалахава. Людзі майго пакалення, на патнішчы — дваццаць гадоў маладзёўскага за юбілейна, з школьных гадоў, з таго часу, калі пазналі найвялікшага шмат, стварэння генам чалавека, — мастацкае слова, — жылі з Шалахамым, з яго героямі, зноў і зноў (кажны раз) сустракаліся з ім, разгараўшы кнігу, паішоўшы ў тэатр, у кіно. А той з нас, хто прывыкў сабе стварэнню мюзам і бюсамінымі назамі пакуваць над стварэннем вобразу ў розных відах і жанрах мастацтва, — а гэта нялёгка дасягнуць, — пазна, не аднойчы прывараў, вывучаў, даследаваў: а як гэта рабілі Талстой і Чацкоўскі, Рэйн і Чэхаў, Горкі і Шалахаў? І мне здаецца, што да «Ціхага Дона» і «Узнятай цаліны» мы звараліся (заклічылі) гэта па асабістаму вопыту) часцей, чым да «Чэго інаша, бо гэта бліжэй і па часе, і па філасофіі, і па сацыяльнаму складу герояў — (нашы сучасныя, нашы бацькі), і па форме, паказанні пісьменніку рэвалюцыі, найвялікшым у гісторыі чалавечтва пераўтварэнні ў грамадстве і краіне.

Здаецца, так проста сказаць сваё слова пра Шалахава... А станеш думаць над вядомымі ўсім свету творами і раптам пачынаеш разумець, як гэта нялёгка сказаць нешта вартэ ўвагі людзей, пра пісьменніка такога маштабу, як Міхайла Шалахаў, пісьменніка такога творчага ўзлету і тэаў славян — сына сваёй краіны і сваёй эпохі, Камуніста, Грамадзяніна.

Пра апавяданні «Ціхі Дзень», пра раман «Узнятая цаліна», пра неўміручыя вобразы іншых шала-

рагеті людзям, як сардэчная размова з людзьмі называюць цікавымі, душнамі багатымі. Грыгорыя, Наталія, Патры, Дар'я, Ільініна, Паніаўка Пракоф'евіч... Сур'ёзныя размовы і жарты. Та падлетку да горада сядзім камяк, і ўчываннем сустрачым са знаёмым — адзіночачна адчуванне непатраўнасці, свежасці, першыя звароты. Усё знаёма, усё чыталася многа разоў, а чытаеш зноў — і ўсё ўспрымаш і перажываеш з ранейшай сілай іх, мажэ, нават яшчэ больш моцна, больш эмацыянальна.

Я прыгавдаю, што ўпершыню я чытаў «Ціхі Дзень», калі мне было гадоў трынаццаць, калі я яшчэ не разумееў гадоўнай сутнасці літаратуры і наўрад ці ўмеў адрозніць добрую кніжку ад дрэннай, амаль кожная кніжка была для мяне ў той час адкрыццём. Але добра памяню, што гэтую кнігу — першы том слаўнай эпопеі — і чытаў невячэрніч, а так многа і таласна рагатаў, што мае ішч не на жарт спалохаўся — ці не зваралася што блякое з галавой у клопца? Пасля таго прайшло многа год, я перачытаў імяла кнігі тых пісьменнікаў, якія абвясцілі сабе гумарыстамі і якім здаецца, што яны справядліва сменна пішуць, з многімі з іх пазнаёміўся асабіста. Але пасля іх кнігі я кожны раз перапраў сваё першае дзіцячае адчуванне ад твораў Міхайла Шалахава і кожны раз назямна прыходзіў да выснаві; самы натуральны, праўдзінны, арганічны, сапраўды народны гумар толькі ў Шалахава.

Толькі творы «Ціхага Дона» і «Узнятая цаліна» мае права называцца першым гумарыстам у нашай літаратуры — гэтак жа, як ён даўно ўжо заўважана ў сувязнасці чытачоў права быць Першым Псіхалагам, самым тонкім, уважлівым даследчыкам глыбінь чалавечай душы.

«Сісла і гэтая сіслаўнасць поўна жыцця, напружання і прэтам. Пачуццё можа ў вострых момантах, і таму яны пранізваюць. Агроніміста ведаюць таго, пра што разказвае». Гэтыя словы сказаў сорак год назад А. С. Серафімовіч у сваёй прадмове да кнігі Міхайла Александравіч

НАЦІ ЗНАВІМІСЯ З ТВОРАМІ ЖЫВАНІЦА АЛЕКСАНДРА ПІТРОВІЧА МАЗЭЛЁВА, АДРАЗУ Ж ПЕРАКОНАЕМСЯ, ШТО ЁН ТАКА РАЗУМЕЕ ПРЫРОДУ КОЛЕРУ. МАЗЭЛЁВ БЯРЭ КОЛЕР НАДЗЫВАЧАЙ СМЕЛА, ЛЕДЗЬ ЦІ НЕ НА САМАЙ МЯКМЯ МАГЧЫМАГА. ГЛЯДЗІШ, СІЯКАМ, СІНЕ-БІЛЫТНЫ ДОМ НА ПЕЙЗАЖЫ. У ІНШАГА МАСТАКА ТЫКІ СІНІ ЗДАВАЮТ Б НАТУРАЛЬНЫМ, А У АЛЕКСАНДРА ПІТРОВІЧА ЁН — НА МЕСЦЫ, ЗВЯЗНАНЫ З УСІМ НАЛАРЫТЫЧНЫМ ЛАДАМ ПАЛАТАНА. І МІЛІОНАМ У МАЗЭЛЁВА — ТРЫВАЛЫ, БЕЗДАКОРЫ. ЛІШНІ РАЗ ПЕРАКАНАЦІЦА У ГЭТЫМ ДАВІЛОСА, АПАМІНАЧЫСЯ У ЯГО МАЙСТЭРНІ З ПАРЫХТОУЧЫМІ МАЛОНКАМІ ДА НАРШНІ «У ПАРТЫЗАНСКІМ ШТАБЕ». АЛЕКСАНДР ПІТРОВІЧ ЗАІЗНАЧАЕ ПРА ІХ:

— Прашуць, не ўсе ўваходзіць у нарышу, адмаўляюцца ад многіх варыянтаў, што ўваходзіць на шыльху да акцыяўлення задуманнага.

Ён расказвае гісторыю сваёй карціны. Першы варыянт яе быў напісаны гадоў дзесяць назад і называўся тады «У штабе бацькі Мішэля». Але мастак не здавальніла кампазіцыя, колеравы вырашэнне.

— Знаходзілася яна ў мяне ў майстарні доўга. Ужо новы варыянт экспанавалася разам з два. Пасля ішоў забраў у майстарню, пісаў, перапрабляў...

Задума ж твора ўзнікла даўно. Мастак не мог не напісаць гэтую карціну. Людзей, пра якіх яна разказвае, мужных саветчых партызан, Александр Пітровіч добра ведаў. У гады вайны ён разам з жонкай Ганнай Сяргееўнай быў актыўным удзельнікам Віцебскага падполля.

Пасля яны трапілі ў засценкі гестапа. Ганну Сяргееўну фашысты вывезлі ў канцэнтрацыйны лагер — на Захад. А Александр Пітровіч быў вызвалены з рук фашыстаў Савецкай Арміяй.

— У раёне Бешанковіч я ўжо атрымаў аб'юз...

У трох бях не крапула ні куля, ні асколак. А ў чацвёртым баі — пад Каўнасам — моцна параніла ў галаву... У часці думалі, што Мазаляў загінуў. Маці атрымала пахавальню...

— Толькі месцы праз два, калі ачуняў у шпіталь, напісаў дахаты...

Да цяжкага вопыту тых год узыходзіць задума яшчэ аднаго твора, які Александр Пітровіч мае намер скончыць да 50-годдзя Савецкай улады — «Разгром фашыскага гарнізона». Мастаком узяты імлівы момант атакі. Дынаміка бою — яе вельмі ярка перадаць. Вось туг і дарчы вопыт, які пачынаў набывацца яшчэ ў дваццаці гадах у Віцебскім вучылішчы — у класе Уладзіміра Янукевіча Хрусталява, а пасля — у трыццаціх — у Аляксандра Мазалява, дзе Мазаляў займаўся па класу батальнага жывапісу ў прафесара Р. Ферэнца.

Мазаляў паказвае другі варыянт

ВОГНЕННАЕ МАЙСТЭРСТВА

«ЛЕЗГІНКИ»

Дагестан — сапраўднае калыска народнага танца. Тануючы тут усё — ад малага да вялікага. Нястрымны темперамент, іскрыстасць, лёгкасць выканання здавалі наўзаскім танцорам прыязне і любоў ва ўсіх савецкіх рэспубліках.

Традыцый народнай харэаграфіі, якія ідуць у глыбіню стагоддзяў, беражліва захоўваліся, пераходзілі з пакалення ў пакаленне, былі сімвалам нацыянальнай свабодасябнасці культуры кожнага народа. Рэвалюцыйна-пачынальніца з шавінізмам, пагардлівым стаўленнем да народнага мастацтва. У самых далёкіх паселішчах, аўлах на святах і вясяллях пачалі паўляцца харэаграфічныя праблемы, якія вывучалі самабытна ўсё тэатральнае дагестанскае народнае мастацтва. Самыя таленавітыя народныя танцоры пасылаліся на вучобу, становіліся прафесіяналамі.

Арганізатар і мастак іраўні ансамбля «Лезгінкі» Танхо Іраўлаў атрымаў балетмайстарскую адукацыю ў Маскве — у Інстытуце тэатральнага мастацтва і шмат гадоў працаваў у праслаўленым ансамблі Ігара Майсеева. Гэтая работа дала яму неацэнны вопыт. Шматлікія паездкі па родным Дагестане паказалі яму, які шмат у рэспубліцы сапраўдных талентаў, якія пры неабходнай прафесійна-навуковай «шліфоўцы» могуць вырасці ў выканаўцаў-віртуозаў. Неабходны фальклорны матэрыял, сабраны Танхо Іраўлавым, прывёў яго да думкі аб стварэнні ансамбля дагестанскага танца. Урад Дагестана падтрымаў Танхо Іраўлава. У 1959 годзе прафесіянальнае калектыва народнага танца Дагестана «Лезгінкі» быў створаны. З тае пары «Лезгінку» паспелі аведча і палюбіць мільёны глядачоў. І не толькі ў СССР. Дагестанскім танцорам з захваленнем аплаўдывалі ў Часлававіні, Італіі, Венгрыі, Югаславіі, ГДР, ФРГ, Францыі.

«Мар» — так называецца новы салон у Віцебску. Каліфікаваныя майстры шуюць тут прыгожае і моднае адзенне. Вырабцаў зноў заанчаюць дамагае мастацтвам. Есць у салоне і адрэс «Шыце самі». Пад кіраўніцтвам вопытнага майстра жанчыны могуць пакароць і пашыць тут любую рэч. Салон штодзённа прымае каля 70 закахаваных.

Выкладчыца Віцебскага спецыяльна-інструментальнага тэхнікума Маргарыта Апананова задаволеная. Каляжы і падабаецца.

Фота Г. УСЛАВА, (БЕЛТА).

БАЦЬКА УКРАЇНСКАГА ТЭАТРА

У мя спадчынае 125 гадоў з дня нараджэння заснавальніка Украінскага прафесіянальнага тэатра, выдатнага драматурга, рэжысёра і акцёра Маркі Крапіўніцкага.

Марка Крапіўніцкага па праву называюць «бацькам Украінскага тэатра». У змрочны часі маратрычнай дэспатыі, калі забаранілі ўсё, што мега дачыненне да Украінскай культуры, Крапіўніцкі ў пяццатку васьмідзесятых гадоў мінугага стагоддзя арганізаваў праслаўленае драматычнае трупу дзюль і атрымаў свой пачатак так званы «Тэатр на рыбярэ».

Мастацкая дзейнасць Крапіўніцкага была шматбаковай. Ён драматург, рэжысёр, акцёр, кампазітар, перакладчык, педагог.

Пятніца, 25 мая 1965 года

СТАЦТВА НАТІМ БАКУ

«ШЭДЗУРЫ» БРАДВЕЯ

Як сведчыць амерыканскі часопіс «Ньюсуік», тэатральны Бродвей перажывае вялікі голд на новыя п'есы, якія б магл прыцягнуць увагу шырокай грамадскай. І вось да прадэсэры Рычард Бар і Кейтан Уілэр разам з драматургам Эдвардам Элбі заняліся пошукамі дзевяці новых п'ес, каб паставіць іх на сцэне тэатра «Чэры лейн». Нядаўна адбыліся прэм'еры першых трох п'ес з абіяных дзевяці. Дзюль іх атгальную аснову, «Ньюсуік» піша: «Усе яны маюць адні і той жа надахот. Прамераня нагадавалі іны добра знаёмыя сучасныя п'есы ўжо абрыдлы новай пароды драматургаў — поп-экзістэнцыялістаў.»

Чым жа ўсё-такі парадвала і амаваў тэатральнае мастацтва Нью-Йорка новыя аўтары? Вось першая п'еса «Міч», якая належыць перу Пола Фостэра. Гледацкі зусім не бачыць акцёраў, толькі чуоць іх галасы. Сцэна зусім не асветлена. Толькі два мячкі да гукі і настольны тэніс спускаюць зверху і выхалены з пэрыя прамежніх святла. Яны маюць атона і размерна гойтаюцца, а ў гэты час чуоцца два замягліны галасы з дзюль магі (астанія размыты морам) і гукаў словы: «Мы ядзім змяло, змяля есць нас, а мора есць усіх». У п'есе есць, вядома, і іншыя сцэны, але зноў-

Фонд братоў Рафкелераў — адны з каралёў сённяшняй Амерыкі — даўно ўжо вядомы тым, што неадразава ўмешваў у знешню палітыку ЗША, уплываў на становішчы ў галіне асветы, эканомікі, сацыяльнага абслугоўвання ў краіне. Апошнім, на што звярнуў увагу фонд Рафкелераў, аказалася амерыканская культура. Як указваецца ў спецыяльным аглядзе фонду, большасць камершыяльных тэатраў Амерыкі знаходзіцца ў кварталах Нью-Йорка поблізу Бродвея. У такіх буйных гарадах, як Мінеаполіс, Хаустон, Аклахома-Сіці, Вашынгтон, існуюць невялікія прафесіянальныя тэатры. Але ў пераважнай большасці гарадоў няма ніякіх тэатраў.

У ЗША сёння есць не больш п'ес, чым у нашай краіне. Але больш, якія маюць нацыянальнае значэнне, прычым іх падтрымліваюць ахвяраванні толькі некаторыя аматары танцаў. У краіне няма ніводнага прафесіянальнага хорру, які выступаў бы круглы год. Нават прафесіянальны сімфанічны аркестры, гаворыцца ў аглядзе фонду Рафкелераў, «маюць

«Прыязджай, Аляксандр Віктаравіч! Жыцьцё маё на зыходзе, і мне хочацца перадаць свой скарб у налейшыя рукі» — такімі словамі пачынаецца пісьмо вядомага рускага гітарыста Панчанкі да вялікага азнаўчы народнага інструментаў, на месніка галоўнага інжынера Чарнігаўскай музычнай фабрыкі Шулякоўскага.

З гэтым пісьмом Шулякоўскі яздзіў паехаў у Арджанікідзе, дзе жыве яго сябра, Мірону Пятровічу Панчанку каля 80 гадоў. У свой час ён выпускаў часопіс «Гітара і гітарысты».

Панчанка — на Каўказе, а Шулякоўскі — на Украіне, вось ужо паўстагоддзі збіраюць творы з рэпертуару выдатных рускіх і замежных гітарыстаў. Цяпер, калі абзбеле бібліятэкі аб'ядналіся, Аляксандр Шулякоўскі стаў уладальнікам унікальнага сховішча літаратуры і нотных выданняў. У яго ўваходзяць усё творы стваральніка школы ігры на сім'іструйнай гітары Міхаіла Высоцкага. Побач — творы другога карыфея рускай гітары — Аксёнава, які паклаў пачатак новаму стылю ігравы ігры на сім'іструйнай інструментах. Тут жа трыва вядомых гітарыстаў Італіі, Іспаніі, Францыі, краін Паўночнай Амерыкі.

Шулякоўскі — не толькі калекцыянер. За доўгі гады работы на музычнай фабрыцы ён многае заробіў для ўдасканалення народнага інструментаў. Чарнігаўская канцэртная гітара лічыцца адной з лепшых у Савецкім Саюзе.

Аляксандр Шулякоўскі заахочу ў Кіеве дзе вышэйшыя навукальныя ўстанавы — політэхнічны інстытут і кансерваторыю імя Чайкоўскага. На гітары іграе з шасці галоў. У яго — сотні аучыльнікаў.

«Я ўжо доўгі час працую над кнігаю «Метадыка выкладання ігры на гітары», — расказвае Шулякоўскі. — У ёй я пастараюся выкарыстаць неацэнную спадчыну, пакінутую выдатнымі гітарыстамі. Гітара — шуюды народны інструмент, і мне хочацца, каб мая праца памагла аматарам музыкі дасканала авалодаць ёю.

Іван ЯГОРАНКА, (АДН).

ПАКОЙ ЧАРОУНЫХ ГУКАУ

Нямала гадоў мінула з тае пары, як сын ерванскага шафэра Сурына Мануіла, вучыўся ў класа Аганес нугі, сваю першую і любімую патэфонную пласцінку — скарпіны канцэрт Мендэльсона ў выкананні савецкага сярмача Барыса Гальдштэйна. Цяпер у набыццё інжынера Аганеса Мануіла на за шлом шафэра стаўца мноства народнаў. У іх налічваюцца канцэрты з пласцінак і супраціўлены паслухаць творы вялікіх кампазітараў у выданні лепшых спеваной і музыкантаў свету.

Пяцьдзсят пласцінаў з запісамі тэатраў Бетховена закоўваюцца ў зборы Мануіла. Ад «Высокай месы», якую іграе Венскі сімфанічны аркестр, — да Дэзэтай сімфоніі. Некаторыя творы есць у двух-трех розных запісах.

Не менш багатай калекцыяй тэатраў Баха, Гайдна, Шубэрта, Глінкі, Чайкоўскага, Моцарта, Раўэлі, Мусаргскага, Дворяна, Пранкоўскага, Берліаза, Сібелюса, Стравінскага, Шастанюна.

Іосіф ІСІЯЛЕУ, тэатральны арганіст, (АДН).

вамогі ўмякнутым відам мастацтва». Такое становішча трымаюць аўтары дэду. Яны ёмоў трываюць у сувязі з тым, што ў пачатку культуры ў ЗША нападзення належнай увагі надаецца можа прынесці да велікі сумных вынікаў. «Спатрыбсе запуск рускага спадарожніка, каб ЗША сьнілі трываю ў адносна якасці сваёй сістэмы адукацыі», — шматлікім заахвочваюць эксперты фонду Рафкелераў.

І яны прапануюць прыняць канкрэтныя меры: стварыць 50 новых тэатральных калектываў, 80 сінфанічных аркестраў, шэсць рэгіянальных оперных труп, шэсць рэгіянальных хораў і шэсць рэгіянальных тэатральных ансамбляў, якія мелі б магчымасць выступаць круглы год і рабіць вялікія гастролі.

Прыкладна ў адні і той жа час, калі ў музеі сучаснага мастацтва ў Нью-Йорку дэманстравалі зборы ап-арта, у трох невялікіх карцінных галерэях у Манхэтэне, раёне Нью-Йорка, экспанаваліся творы Эда Рэйхарда, які, па аспэччэнню «Ньюсуік», заваяваў рэпутацыю аднаго з выдатных абстрактна-імажыналістаў нашага пакалення. Гэты літар абстрактна-імажыналіст дзюль многіх называў «простым падымаем да напісання і пакарыцца фарбава аднаго колеру» чорнага, чырвонага або сіняга. Ёсць больш нічога.

У галерэі «Бен Паранс» было выставлена шэсць палатнаў чорнага колеру, у галерэі «Грэм» — дзюль палатнаў чырвонага колеру і галерэі «Стайбл» — тусіна палатнаў сіняга колеру. Як піша «Ньюсуік», «усе гэтыя сінія, чыр-

Вядома музей сучаснага мастацтва ў Нью-Йорку арганізаваў чарговы пака «выдатных» работ прадстаўнікоў так званых «аптычных мастацтваў» або скарачана — ап-арт. На выставі былі паказаны 123 работы 106 аўтараў з 15 краін. Часопіс «Ньюсуік» адзначае, што вядома выстаўка ня цяжка зразумець — «вядома, светлыя фарбы і знаёмыя сцэны на ёй у прыватнасці нагадваюць імажыналістаў, лабірынты, або мадэляцыяе спалучэнне сетак, шароў, розных матэматычных фігур.

Як піша часопіс, «ап-арт» унік як рэакцыя на дзея паслявайнае рэвалюцыі ў жывапісе ЗША — на абстрактны экспрэсіўнізм і на поп-арт. Прыхільны ап-арта сцяраджаюць, што абстрактны экспрэсіўнізм у многім нагадвае пагляданне ў душу мастака, у той час як поп-арт з'яўляецца ўсёго толькі сацыяльным каментарыем.

«Прыязджай, Аляксандр Віктаравіч! Жыцьцё маё на зыходзе, і мне хочацца перадаць свой скарб у налейшыя рукі» — такімі словамі пачынаецца пісьмо вядомага рускага гітарыста Панчанкі да вялікага азнаўчы народнага інструментаў, на месніка галоўнага інжынера Чарнігаўскай музычнай фабрыкі Шулякоўскага.

З гэтым пісьмом Шулякоўскі яздзіў паехаў у Арджанікідзе, дзе жыве яго сябра, Мірону Пятровічу Панчанку каля 80 гадоў. У свой час ён выпускаў часопіс «Гітара і гітарысты».

Панчанка — на Каўказе, а Шулякоўскі — на Украіне, вось ужо паўстагоддзі збіраюць творы з рэпертуару выдатных рускіх і замежных гітарыстаў. Цяпер, калі абзбеле бібліятэкі аб'ядналіся, Аляксандр Шулякоўскі стаў уладальнікам унікальнага сховішча літаратуры і нотных выданняў. У яго ўваходзяць усё творы стваральніка школы ігры на сім'іструйнай гітары Міхаіла Высоцкага. Побач — творы другога карыфея рускай гітары — Аксёнава, які паклаў пачатак новаму стылю ігравы ігры на сім'іструйнай інструментах. Тут жа трыва вядомых гітарыстаў Італіі, Іспаніі, Францыі, краін Паўночнай Амерыкі.

БРЭСЦКАЯ ПРЭМ'ЕРА

За некалькі дзён да пачатку гастролі ў Народную Рэспубліку Брэсцкі абласны драматычны тэатр імя КЛКСМ выпусціў новы спектакль «Мяне чылі» па аснове п'есы А. Салмаста. Гэты спектакль, пастаноўлены рэжысёрам Г. Вольным, прысвечаны 20-гаддзю Першай савецкай народнай вайны. Мастацтва адрараненне А. Марозова. У спектаклі ўдзельнічаюць А. Барановіч, М. Галубовіч, С. Яворскі, А. Саварыца, А. Кавалева і іншыя.

На ўдзень — сцэна са спектаклем. Лева направа ў ролі Мілана Барановіча, А. Барановіч, у ролі Івана Басуркіна — М. Галубовіч.

Фота М. ПАТОВА.

ЭЛЕБАЧАННЕ

Першая праграма. 11.00 — «Музыка і мастацтва». Фільм-канцэрт «Музыка і мастацтва» па тэматыцы перададзена ў эфір. 17.00 — «Тры ў мору». Кінарысун. 18.15 — «Літаратурная Беларусь». Тэлевізійны часопіс. 19.00 — апрашаме вясні мюжык. Выступленне мастацкага самадзейнасці 30-й мінскай вайсковы 19.50 — «Спрах». Мастацкі фільм 21.30 — тэлевізійны п'есаў (М). 22.00 — «У вёсцы» — «Малодсці» «Гарызонт». Перадача з Ленінграда.

Другая праграма. 17.45 — тэлевізійны навіны. 18.00 — «Навука — вытворчасць». Перадача з Дняперпетраўска. 18.30 — Д. Келер. «Рэабронт». Тэлевізійны спектакль (М). 20.30 — сцярача з кампазітарам А. Шыпавым (М).

Трэцяя праграма. 16.25 — прадава перадача. 18.30 — «Навука і мастацтва». Дзюль жа 18.45 — творчае аб'яднанне «Юнацтва» і мастацтва «Мастацтва» (М). 17.10 — «Музыка і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М). 17.45 — «Музыка і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М). 18.00 — «Савецкая навука і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М). 18.30 — «Музыка і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М). 19.00 — «Музыка і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М). 19.30 — «Музыка і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М). 20.00 — «Музыка і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М). 21.30 — «Музыка і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М). 22.00 — «Музыка і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М). 23.00 — «Музыка і мастацтва». «Музыка і мастацтва» (М).

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ. Рэдакцыйны калегія: З. І. АЗГУР, Г. М. БУРАКІН, А. І. БУТАКОВ, А. М. КАШКУРЭВІЧ, Т. А. ДУБОВА, Г. М. ЗАГАРОДН, В. У. ІВАШЫН, НОВІЧ, З. Ф. САБАЛЕНКА (навышні галоўнага рэдактара), І. А. САН-КОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОУ, Р. П. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўтарна і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ Г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефон: 3-44-04. Адрэса літаратуры — 3-25-25, адрэса мастацтва — 3-24-62, адрэса інфармацыі — 3-44-04 выданне.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісьматэаў БССР, Мінск.

Індэкс 63856. Друкарыя выдання «Звязда». АТ 01381.